

Визначення складу лексико-семантичної групи зі значенням інтелекту в сучасній німецькій мові

Останнім часом, все актуальнішими стають ономасіологічні спроби описати мовну картину світу (далі МКС) проводячи описи її конкретних фрагментів чи концептів, серед яких концепт інтелекту займає ключове місце в антропоцентричній моделі. Проте при встановленні ономасіологічних категорій концепту суттєву проблему складає об'єктивне визначення її меж. Тому за доцільне видається наше звернення до методик, що застосовуються в семасіології.

Значною об'єктивністю вирізняється формалізована методика В.В. Левицького, Л.В. Бистрова та Н.Д. Капатрука [1; 75-78], яка дає змогу точніше визначити склад лексико-семантичної групи (далі ЛСГ).

На першому етапі ми визначили доміную групу (для іменників – Verstand, прикметників, прислівників – klug і для дієслів – denken) і на основі словників склали початковий список слів, за допомогою яких розкривається зміст доміную. На другому етапі початковий список стратифікується на основі частотних характеристик слів, що входять до його складу. Словам, що зустрілись у чотирьох і більше із восьми синонімічних та тлумачних словників, надається статус ядерних лексем. У нашому випадку до таких належать: для іменників Geist, Intellekt, Hirn, Grips; прикметників, прислівників intelligent, vernünftig, gescheit, schlau, helle; дієслів nachdenken, meinen.

Але „тест на ім'я” не завжди може дати бажані результати. За межами основної групи залишаються слова, які явно входять до лексико-семантичної групи, що формується, але не описуються доміную. Тому для визначення, які з іменників, прикметників, прислівників, дієслів, крім вже названих, належать до основного складу ЛСГ, ми пропускаємо їх через „фільтр” слів, що входять до ядра, тобто проводимо операцію „тест на ядро”. Якщо їх значення описується хоча б одним компонентом ядра, то тестоване слово включається до складу ЛСГ.

У результаті найбільшу семантичну вагу мають іменники *Begabung* (0,44) та *Vernunft* (0,44). Найбільшу вагу серед тестованих прикметників, прислівників має *begabt* (0,46). До основного складу групи вони не можуть ввійти, оскільки ми включали до основного складу групи іменники, прикметники, прислівники, дієслова з семантичною вагою (0,5-1). Дієслова *sinnen* (0,71), *überlegen* (0,64), *glauben* (0,63), *rätseln* (0,6), *nachsinnen* (0,54), *reflektieren* (0,5) ввійшли до основного складу ЛСГ.

Враховуючи те, що концепт містить різночастиномовні категорії видається за доцільне провести окремі інвентаризації для основних частин мови з метою використання її результатів для встановлення і фразеологічної картини світу.

Єдність даних, отриманих за допомогою таких інвентаризацій, дасть об'єктивну базу для визначення обсягів самого концепту.

Апроксимативні розрахунки дозволяють зробити моментальний знімок оточуючої мовної системи, завдяки якому можна зробити висновок про даний стан її функціонування та розвитку [2; 70], тому у перспективі доцільно розглянути функціонування не лише лексичних, але і фразеологічних одиниць даної групи у текстах для визначення функціонування динамічного дослідження концепту інтелект.

Література

1. Быстрова Л.В., Капатрук Н.Д., Левицкий В.В. К вопросу о принципах и методах выделения лексико-семантических групп слов // Филол. науки.- 1980. - № 6. – С. 75-78.
2. Левицкий В.В., Огуй О.Д., Кійко Ю.С., Кійко С.В. Апроксимативні методи вивчення лексичного складу. - Чернівці, Рута, 2000.-136с.